

Nikolaj Bucharin

Till teorin om den ”permanent revolutionen”

Introduktion

Detta är ett tal som Bucharin höll den 13 december 1924 vid ett partimöte för propagandister i Moskva. Talet, som senare gavs stor spridning i både den sovjetiska och den internationella kommunistiska pressen, ingick i den häftiga anti-trotskyistiska kampanj som fördes i slutet av 1924 och början av 1925 (och som av någon märklig anledning kallades för ”den litterära debatten”).

En mängd partiledare bidrog till denna kampanj förutom Bucharin, bl a Stalin, Zinovjev, Kamenev, Sokolnikov, Bela Kun och OW Kuusinen. Flera av texterna översattes och publicerades på andra språk* (en del även på svenska**).

Trotsky själv kommenterade denna kampanj i sin självbiografi på följande sätt:

I Leningrad, Moskva och på landsbygden hade hundratals och tusentals hemliga konferenser hållits för att förbereda den så kallade ”diskussionen”, det vill säga förbereda en systematisk och välorganiserad förföljelsekampanj, som denna gång inte riktades mot oppositionen utan mot mig personligen. När de hemliga förberedelserna var inleddes, på en signal från *Pravda*, kampanjen mot trotskismen samtidigt överallt, på varje sida och kolumn, i varje spricka och hörn. Det var på sitt sätt ett mäktigt spektakel. Förtalet var som ett vulkanutbrott. Det blev en enorm chock för de stora partimassorna. Jag låg till sängs med feber och höll tyst. Press och talare gjorde inget annat än att fördöma trotskismen, även om ingen exakt visste vad detta ord betydde. Dag efter dag grävde de fram händelser från det förflutna, polemiska utdrag från Lenins artiklar tjugo år tidigare, förvrängde, förfalskade och stympade dem, och framställde det i allmänhet som om det hade ägt rum bara dagen innan. Ingen kunde förstå det hela. Om det verkligen var sant så måste Lenin ha vetat om det. Men ägde inte oktoberrevolutionen rum efter det? Var det inte inbördeskrig efter revolutionen? Hade inte Trotsky tillsammans med Lenin arbetat för att skapa Kommunistiska internationalen? Hängde inte Trotskys porträtt överallt jämte Lenins? Men förtalet vällde fram i en kall lavaström. Det lade sig som en tyngd på medvetandet, och var ännu mer förödande för viljan. (Trotsky, *Mitt liv*)

För en välskrivna skildring av denna kampanj se avsnittet om detta i kapitel 2 *Anatemat*, i Isaacs Deutschers bok [Den avväpnade profeten](#). Se även E H Carrs [Oktobers lärdomar](#) och [Debatten om "socialism i ett land"](#). För fler texter om permanenta revolutionen, se lästipsen efter artikeln.

MF i feb 2014:

Frågan om den permanenta revolutionen sammanfattar den allmänna bedömningen av vår revolutions utveckling, av förhållandena mellan klasserna i vårt samhälle, av de ändringar i dessa klassförhållanden som skett under revolutionens gång, kort sagt de slutsatser som vi bör dra av den teoretiska analysen av revolutionens problem.

Vår nuvarande diskussion skiljer sig från förra årets därigenom att den inte är inriktad på detaljfrågor utan på ett problem som ifrågasätter hela den bild vi gjort oss av vår revolution.

Vi har kommit till en historisk vändpunkt. Liksom vid de tidigare etapperna i vår revolution gäller det en förändring i förhållandet mellan arbetarklassen och bönderna. ”Teorin om den permanenta

* Se samlingen (på engelska): [The Errors of Trotskyism](#)

** Se [Artikelsamling: "Den litterära debatten" 1924-25 i svensk kommunistpress](#)

revolutionen” som behandlar denna fråga borde ta hänsyn till de praktiska nödvändigheter som de nuvarande förhållandena mellan arbetarklassen och bönderna ställer oss inför. Den nuvarande teoretiska diskussionen visar att det är nödvändigt att finna en lösning på de nya problemen i vår ”stora politik”, en lösning i enlighet med vad Lenin lärde om blocket mellan arbetare och bönder.

Som bekant var partimajoriteten ofta oense såväl före som efter revolutionen. Kamrat Trotskijs senaste arbete och hans brev, som publicerats med en kommentar från kamrat Olminskij kastar ett skarpt ljus över denna oenighets själva väsen. (Inom parentes sagt bortser jag i denna artikel från varje personlig sympati eller antipati och försöker endast att ha politiken för ögonen.)

Trotskijs gamla brev har åter frammanat den djupa meningsskiljaktighet som finns mellan hans synpunkt och partiets som helhet, när det gäller att bedöma den ryska revolutionens drivkrafter och proletariatets förhållande till bönderna. Kamrat Trotskijs fel samordnas i hans teori om den permanenta revolutionen.

Trotskismens logiska formalism och den leninistiska dialektiken

Källan till kamrat Trotskijs fel, och som också många bland oss begått, ligger i hans formella och litterära sätt att behandla våra samhällsfrågor, tvärt emot en levande dialektiska metod som karaktäriserar bolsjevismen.

När Lenin analyserade politiska fel gick han alltid till deras direkta källor. Det är inte av en slump, som han under debatten om den fackliga frågan ägnade hela sidor åt dialektiken, och som han kort före sin död betonade nödvändigheten av att ”lära ut dialektiken”. När vi nu klart ser vad som skiljer oss från kamrat Trotskij är det inte svårt att konstatera att alla felaktigheterna har specifika drag. När vi driver analysen av dessa felaktigheter ända till deras metodologiska källor ser vi uppenbart den grundläggande skillnaden mellan leninismen och trotskismen.

Vari ligger styrkan hos Lenins dialektik och teori? Vilken är själva orsaken till Lenins geniala, mästerliga förmåga att finna den riktiga vägen genom alla revolutionens skiftningar? Lenin hade framför allt den geniala gåvan att kunna uppfatta de stora historiska perspektiv som öppnade sig för arbetarklassen. Genom att använda den marxistiska dialektiken kunde han urskilja varje historisk epoks karaktäristiska drag, övergångarna från en period till nästa, och i synnerhet kunde han i det givna ögonblicket upptäcka den faktor som dominerade situationen.

Lenin kan inte karaktäriseras på det sätt som vi vanligen gör då vi talar om företrädare för en strömning inom socialismen eller inom ”socialismen” – inom citationstecken. Man säger ofta en ”opportunist” eller en ”god revolutionär”. Dessa mått kan inte användas på Lenin, som var bäraren av en teori där marxismen når en än högre grad av utveckling. Det som är kännetecknande för Lenin är att han förmådde urskilja det säregna i varje situation och med ojämförligt mästerskap finna den användbaraste faktorn för att leda revolutionen. Det är ur denna synpunkt man måste bedöma Lenins verk och den politik som det av Lenin uppfostrade partiet förde. Detta kriterium, som är oundgängligt i bedömningen av ett bolsjevistikiskt partis politik, kan inte tillämpas på trotskismen. Trotskij excellerar utan tvivel i att ge allmänna revolutionära perspektiv. De analyser han gör av en konkret situation är överlägsna de socialdemokratiska föreställningarna men de är underlägsna dem som vi har leninismen att tacka för.

Om vi försöker tillämpa leninismens mått på kamrat Trotskijs synpunkt, om vi frågar honom hur man skall handla i ett givet ögonblick, kommer vi att konstatera att trotskismen inte kan svara oss utan att misslyckas praktiskt.

Kamrat Trotskij besitter inte de för Lenin kännetecknande gåvorna. Det är därför som han begår så många fel i praktiken. Några exempel: man minns diskussionen om den ekonomiska planen. Vid

det tillfället rekommenderade Trotskij en mer rationell ekonomisk plan för att övervinna den ekonomiska krisen. Han ställde en rad praktiska förslag som han menade måste antas för att vår industri skulle återhämta sig. Men de framgångar vi sedan dess nått skedde inte tack vare Trotskijs initiativ och den plan han föreslog, utan tack vare den finansiella reformen och politiken att reducera priserna. De metoder som Trotskij rekommenderade var i det hela taget felaktiga.

Kamrat Trotskijs och oppositionens fel förklaras av deras okunnighet om det särskilda i den situation som vi då befann oss i. Oppositionens plattform uttryckte abstrakta synpunkter, som i grunden inskränkte sig till det enkla konstaterandet att en rationell plan är bättre än anarki. Man kan inte vara mer revolutionär. Denna ”proletära” åsikts försvarare ropar: ”Ni är mot planen? Men då är ni ju mot socialismen, eftersom den rationella ekonomin är socialismens grundläggande princip!” Man skulle kunna tro att de som protesterar mot antagandet av ”planen” därigenom gör sig skyldiga till en ”småborgerlig avvikelse” medan Trotskij genom att bekämpa dessa småborgerliga och kontrarevolutionära element förkroppsligar ”det proletära och socialistiska förnuftet”.

En sådan bedömning vore mycket ytlig. Frågan gällde inte om vi föredrog ”planen” framför ”anarkin”. Vad borde vi göra för att vår ekonomi skulle gå fram på socialismens väg trots det numeriskt mycket starka småjordbruket, trots pappersvalutans sammanbrott, trots försäljningskrisen? Det var just här som kamrat Trotskij inte tog hänsyn till det speciella i vår situation. Den ståndpunkt han intog i denna fråga visade att han, trots sina protester, framhärdade i sina felaktigheter, dvs. underskattandet av bondeekonomin Underskattningen av marknadskrafterna, den otillräckliga förståelsen för marknadens nervsystem, penningcirkulationen, tendensen att betrakta industrin för sig_ själv, isolerad från resten av det ekonomiska livet — alla dessa kamrat Trotskijs fel går tillbaka på underskattningen av bönderna.

Det kännetecknande för situationen vid det tillfället var inte så mycket produktionskrisen som krisen i utbytet mellan städer och landsbygd. Inte ens den vackraste ”plan” skulle ha fört oss mycket framåt när vi måste övervinna de enorma svårigheter som skapades av prishöjningarna, försäljningskrisen och vår pappersvalutas sammanbrott. Trotskij förbisåg dessa karaktäristiska drag i situationen. Inte heller förmådde han urskilja övergången från en etapp till en annan. Bondeekonomin sådan den existerar hos oss, förekomsten av småjordbruket, tvingar oss att gå framåt varligt, steg för steg, på den väg som leder från den irrationella ekonomin till den rationella.

För att gå från en etapp till en annan måste vi vidta nödvändiga åtgärder. Vid det tillfälle som jag talar om gällde det för oss att en liten bit närma oss den rationella ekonomin. Medlet för detta fann vi i den finansiella reformen. Trotskij och med honom hela oppositionen erkände att den finansiella reformen just var det medel som underlättade för oss att gå från en etapp till en annan, som var närmare den rationella ekonomin. Kamrater i oppositionen förblev t.o.m. efter diskussionen skeptiska när det gällde den finansiella reformen. De förutspådde dess oundvikliga sammanbrott; de ville försvara den sovjetiska valutan. Deras dystra förutsägelser bekräftades inte. Också här gav oppositionen oss ett abstrakt schema i stället för en konkret analys, formalism i stället för dialektik, trotskism i stället för leninism.

Vid Brest-Litovsk-freden delade också jag kamrat Trotskijs stora fel. Detta fel var av samma karaktär som det som vi nyss talade om. Vilket var det dominerande draget vid denna tidpunkt? Att bonden vägrade att slåss. Vi ”vänsterkommunister” — och Trotskij med oss — utarbetade en ”plan”, en mycket vacker sådan: det revolutionära kriget.

Visserligen lanserade Trotskij en paroll som låg mittemellan: ”varken krig eller fred”. Men han sade samtidigt att det var bättre för revolutionen att krossas av den tyska imperialismens svärd än av krämarna. Omedelbart krig, hjältemodigt krig, det var vad vi förutsåg i vår ”plan”, och i våra vedersakare såg vi endast ”kapitulationister”. Som ”vänsterkommunister”, i likhet med de

kamrater som sympatiserade med Trotskij, var vi övertygade om att vårt parti ödesmässigt skulle omvandlas till ett småborgerligt bondeparti. Kamrat Rjazanov förfäktade denna ståndpunkt med mest kraft. Han lämnade r o m partiet, som enligt honom hade förlorat sin proletära oskuld.¹

Trotskij bekymrade sig knappast om böndernas sinnesstämning. Han satsade helt och hållet på det västeuropeiska proletariats aktion.

Den grupp jag tillhör – förklarade han på samma kongress – anser att den enda utvägen ur den nuvarande situationen är att påverka det tyska proletariats i revolutionär riktning ... Då kommer var aktion inte att hejdas det minsta ... vi bör vända det europeiska och i första hand det tyska proletariats uppmärksamhet till denna tragiska politiska situation, som inte vi skapat utan som hänger samman med den internationella situationen; vi bör göra det tyska partiet ansvarigt för följderna av sin underlåtenhet ... Vi bör inte underteckna freden om vi inte vill att den skall uppfattas som en komedi.

Trotskij gjorde alltså ingen bra analys av situationen. Han tog inte hänsyn till dess särdrag; han såg inte vad som behövdes för att underlätta övergången från etapp till en annan, dvs. i det fall som vi här sysselsätter oss med övergången från böndernas desertering till det revolutionära försvaret av landet. Han förstod inte att det effektivaste medlet för att uppnå det revolutionära försvaret var att sluta fred, det var det enda medlet att organisera en ny arme som bönderna skulle sluta sig till i stort antal, ledda av önskan att försvara den exproprierade jorden, det enda medlet att vinna tid. Trotskij begick samma fel i fråga om ”planen”. Han ställde upp ett fint revolutionärt perspektiv och en briljant allmän ”teori” som var värdelösa i praktiken. Om man hade tillämpat denna teori hade resultatet blivit tvärt emot det önskade.

Dessa är kamrat Trotskijs typiska fel. Det måste man noga hålla i minnet för att förstå de nuvarande händelserna.

Den allmänna bedömningen av vår revolution

Kamrat Trotskijs teori kallas ”teorin om den permanenta revolutionen”. I ett av sina senaste verk uttrycker han sig på följande sätt:

Vad gäller ”den permanenta revolutionens” teori ser jag ingen som helst anledning att ta tillbaka vad jag skrivit i ämnet 1904, 1905, 1906 och därefter. Jag hyser fortfarande åsikten att de tankar jag då utvecklade, i sin helhet stod den verkliga leninismen betydligt närmare än mycket av det som vid den tiden skrevs av åtskilliga bolsjeviker. Uttrycket ”permanent revolution” är ett Marx-uttryck... Permanent revolution betyder fortlöpande, oavbruten revolution. Vad för slags tänkande ligger bakom detta uttryck? Jo, at, för oss kommunister revolutionen inte är avslutad efter den ena eller andra politiska erövringen, efter uppnåendet av den ena eller andra sociala reformen, utan fortsätter att utvecklas ända fram till att socialismen fullständigt förverkligats... För Ryssland innebar denna teori: vad vi behöver är inte en borgerlig republik, inte heller proletariats och böndernas demokratiska diktatur, utan en arbetarregering som stöder sig på bönderna och inleder den internationella socialistiska revolutionens epok. Idén om den permanenta revolutionen sammanfaller på så sätt helt med bolsjevismens grundläggande strategiska linje... Det går inte att i mina dåtida skrifter upptäcka minsta försök att ”hoppa över” bönderna. Teorin om den permanenta revolutionen ledde rakt till leninismen och i synnerhet till

¹ Några väsentliga avsnitt ur ett tal kamrat Rjazanov höll vid den 8:e partikongressen:

”Jag förutsåg att vårt proletära parti efter maktövertagandet skulle ställas inför dilemmat att Antingen stödjade sig på bondemassorna eller på det västerländska proletariats. Kamrat Lenin och den grupp i partiet som stödjer honom har föredragit att stödjade sig på bönderna. Jag har redan karakteriserat kamrat Lenins politik i vår fraktion. Lenin ville inta Tolstojs ståndpunkter i det nuvarande skedet. Tolstoj rekommenderade naiva bondemetoder för att förnya Ryssland. Lenin vill ta itu med samma uppgift med militära och bondemetoder. Nu ser vi frukterna av denna militära och bondepolitik!”

1917 års aprilteser.²

I förordet till sin bok *1905* skriver Trotskij:

Författaren bildade sig sin uppfattning om den revolutionära utvecklingen i Ryssland, vilken är känd under namnet teorin om den permanenta revolutionen, under den period som förflöt från 9 januari till generalstrejken i oktober 1905...Hans ståndpunkter har fullständigt bekräftats efter tolv år.³

Slutligen, i brevet från kamrat Trotskij till kamrat Olminskij finner vi detta avsnitt:

Jag är långt ifrån övertygad om att jag hade fel på alla punkter i mina diskussioner med bolsjevikerna ... Jag är övertygad om att den bedömning jag gjorde av revolutionens drivkrafter var absolut riktig. Ännu i dag skulle jag utan svårighet kunna dela upp de polemiska artiklar som jag då skrev mot mensjevikerna och bolsjevikerna i två kategorier: de ena ägnas åt analyser av revolutionens inre krafter och åt dess perspektiv ... de andra åt bedömningar av den ryska socialdemokratins fraktioner, deras strider, etc... Jag skulle ännu i dag kunna publicera artiklarna i den första kategorin utan att ändra någonting i dem, ty de motsvarar fullständigt vårt partis ståndpunkter efter 1917.

Kamrat Trotskij hävdar således att:

1. Teorin om den permanenta revolutionen har visat riktig eftersom den bekräftats av erfarenheterna.
2. Teorin om den permanenta revolutionen är ojämförligt mycket närmare leninismen än varje annan teori.
3. Den permanenta revolutionens teori sammanfaller fullständigt med vårt partis och bolsjevismens strategi sedan 1917.
4. Teorin om den permanenta revolutionen grundar sig inte på något sätt på en underskattning av böndernas roll.
5. Teorin om den permanenta revolutionen ger en alldeles passande bedömning av vår revolutions drivkrafter.

Det nit varmed kamrat Trotskij försvarar denna teori förklarar hans ställning gentemot partiet.

Varför betraktar kamrat Trotskij vårt partis historia innan 1917 som nästan obefintlig? Eftersom partiet, enligt honom, inte antog den ”permanenta revolutionen” förrän 1917.

Kort sagt leninismen, liksom vårt parti, skulle fötts 1917, eftersom den verkliga leninismen enligt Trotskij och hans vänner består i teorin om den permanenta revolutionen. Nu förstår man varför kamrat Trotskij uppträder som försvarare av Lenins idéer. Det beror på att han bryr sig föga om den historiska bolsjevismen och endast tillskriver den som ”leninism” etiketterade trotskismen någon betydelse.

Låt oss undersöka kamrat Trotskijs idéer litet närmare:

Teorin om den permanenta revolutionen skulle härstamma från Marx. Den ”permanenta revolutionen” skulle i sista hand leda till socialismens seger. Den ”permanenta revolutionen” skulle ha bekräftats av händelserna eftersom det ryska proletariatet erövrade makten.

Före 1917 skulle bolsjevikerna ha bekämpat teorin om den ”permanenta revolutionen”. Trotskij drar av detta slutsatsen att bolsjevikerna inte uppträdde som goda revolutionärer förrän efter 1917, då de antog trotskismens ståndpunkter.

² *Den nya kursen* kapitel 6. – Red

³ Här gör Bucharin en egen sammanfattning av Trotskijs förord till första upplagan. Jfr [Året 1905](#) s. 6-8. – Red

Vi bör framför allt lägga märke till att kärnan i den teori som vi diskuterar inte låg i förutsägelsen av en revolution där arbetarklassen tagit makten. I denna bemärkelse har den permanenta revolutionen fullbordats eftersom arbetarklassen tagit makten.⁴

Men frågan ligger inte där. ”Permanent revolution” innebär en helt annan sak. I sin bok *Om leninismens grunder* citerar Stalin en passus från Marx som är avgörande i detta hänseende.

Medan de demokratiska småborgarna vill få ett slut på revolutionen så snabbt som möjligt och under genomförande av på sin höjd de ovan anförda kraven, så är det i vårt intresse och vår uppgift att göra revolutionen permanent ända tills alla mer eller mindre besuttna klasser har trängts undan från makten, tills proletariatet har erövrat statsmakten.⁵

För Marx innebar den oupphörliga revolutionen att styrkeförhållandena ständigt ändrades under revolutionen, som utan uppehåll utvecklades från en etapp till en annan. Således: storgodsägarna störtas. De ersätts av den liberala borgarklassen som i sin tur måste lämna plats för den radikala småbourgeoisin och maktövertagandet av fattigböndernas och arbetarklassens block. Denna regering kommer i sin tur att avlägsnas och ersättas av arbetarklassens regering. Det är naturligtvis endast ett schema, men ett riktigt schema.⁶

Innebörden av den ”permanent revolution”, så som Marx formulerade den, är att den marxistiska teorin för revolutionen tar hänsyn till de sociala förändringar som uppkommer under själva revolutionens förlopp. Denna teori uttrycker det faktum att förhållandena mellan de sociala klasserna ständigt förändras under revolutionen.

Vår revolution var permanent i den marxistiska innebörden, det är sant, men den var det inte i den trotskistiska innebörden. Den genomgick flera etapper. I februari 1917 ersätts storgods ägnars regering av liberal regering av den imperialistiska borgarklassen. Grunderna för arbetarnas och böndernas makt läggs genom sovjeterna. Den liberala regeringen ersätts av en regering bestående av en koalition mellan olika fraktioner inom småbourgeoisin och den liberala borgarklassen. Efter erövrandet av makten i oktober regerar bolsjevikerna tillsammans med vänster-socialistrevolutionärerna. Så kom de senares uppror; när de besegrats av bolsjevikerna avlägsnas de från makten, som förblir i vårt partis händer. Efter februari 1917 förlöpte revolutionen efter en uppåtgående linje, som avbröts under ett kort tidsintervall av händelserna i juli 1917.

Är detta innebörden av teorin om den permanenta revolutionen så som den formulerats av

⁴ Här måste man ta hänsyn till det relativa ”avbrottet” i revolutionen. Tio år förflöt från 1905 års revolution till utlösningen av den ”andra” revolutionen. I sin artikel ”Om revolutionens två linjer” skrev Lenin att det revolutionära partiet framförallt måste göra klart för sig klassförhållandena i den förestående revolutionen. Angående Trotskij anmärker han att denne lyckas dåligt med denna uppgift eftersom han endast ”upprepar sin ’originella’ teori från 1905 och inte vill reflektera över vad som är orsaken till att livet under tio år gått förbi denna utmärkta teori”.

Det finns således ett visst avbrott i den ”oavbrutna” revolutionen. Detta avbrott och de senare händelserna vederlade kamrat Trotskij, ty bönderna intog en plats i historien som kamrat Trotskij teori förvägrade dem.

⁵ Citatet ur Marx/Engels, ”Centralledningens hänvändelse till förbundet, mars (1850)” – *Red.*

⁶ Det bör anmärkas att detta schema inte kan tillämpas utan att de sociala styrkeförhållandena undersöks. Särdraget i Rysslands borgerligt demokratiska revolution bestod i att den endast kunde slutföras genom en kamp mot den liberala bourgeoisin som redan innan segern över tsarismen blivit en kontrarevolutionär kraft.

Blindheten för detta faktum ledde mensjevikerna till förräderi.

I polemiken med mensjevikerna framhävde Lenin att detta schema inte kunde tillämpas på alla samhällslivets företeelser. Ibland tvingas man hoppa över etapper, gå språngvis tillväga. Men Lenin försvarar sig mot de slutsatser som ’läsare med grälsjukt humör’ kunde dra av detta - att låtsas att han förespråkar ’en taktik där man hoppar över etapperna utan att ta hänsyn till de existerande sociala krafterna’.

Det som är viktigt är att grunda våra beräkningar på de sociala styrkeförhållandena. Att ständigt utveckla revolutionen, att föra den igenom alla blindskär med styrkeförhållandena ständigt för ögonen – däri ligger leninismens hela taktik.

Trotsky? Vi svarar bestämt nej!

Om kamrat Trotsky hade föreställt sig händelseförloppet som det kom att bli skulle han inte ha framkastat parollen: ”Ned med tsaren, leve en arbetarregering” så som han gjorde 1905, i samarbete med Parvus. Denna paroll var passande för den revolutionära processens sista etapp, inte för dess första. Det huvudsakliga felet med teorin om den permanenta revolutionen så som Trotsky uppfattar den, består i att den försummar att ta hänsyn till det som utgör själva grunden för den marxistiska teorin om den permanenta revolutionen. Revolutionens olika etapper, där de olika klasserna har att fullgöra sina respektive uppgifter, kräver att vi har särskilda paroller som är i överensstämmelse med de givna situationerna. Trotsky har bara sett till revolutionens sista etapp, han har bortsett från övergångsetapperna. Om partiet hade följt honom på denna väg skulle vår revolution ha slutat i nederlag. Det är knappast märkligt att kamrat Trotsky själv har förkastat sin egen uppfattning om den permanenta revolutionen, ty om vi tar början före slutet finns det inte längre någon process, inte några övergångsperioder, ingen ”permanent revolution”.

Trotsky ställde problemet på ett elementärt sätt: det kan endast vara fråga om en proletär revolution i Ryssland. (Ännu 1905 bestred Trotsky möjligheten av en borgerlig revolution.) I ett småborgerligt land som Ryssland är emellertid denna proletära revolution dömd att misslyckas försåvitt den ej får hjälp från stater i Västeuropa, där det segerrika proletariatet erövrat makten.

Utan direkt, statligt stöd av det europeiska proletariatet kommer Rysslands arbetarklass inte att kunna behålla makten och förvandla sitt temporära herravälde till en bestående socialistisk diktatur. Detta kan inte ett ögonblick betvivlas (*Vår revolution* av Trotsky, 1906)⁷

Trotsky började med att inte förstå vår revolutions säregenheter, vilka bestod i en säregen kombination av böndernas kamp mot storgodsägarna och av den proletära revolutionen. Han har inte förstått att den första etappen i denna revolution bestod i krossandet av storgodsegendomen.

Kamrat Trotsky ”uppfattade” inte de *etapper* under vilka den borgerliga revolutionen i Ryssland omvandlades till en socialistisk proletär revolution.

Han har inte heller förstått de *särdrag* som skiljer vår socialistiska revolution från de andra ländernas.

Han har inte heller förstått de så speciella internationella omständigheterna, vilka gjorde det möjligt för vår socialistiska revolution att segra, hålla ut och att stärkas även utan hjälp från någon europeisk proletär stat.

Liksom alltid har kamrat Trotsky uppfattat situationen på ett schematiskt sätt: antingen borgerlig revolution eller proletär revolution; antingen klassisk proletär revolution, i så fall definitivt seger, eller proletär revolution med andra sociala faktorer inblandade, och i så fall är nederlaget oundvikligt; antingen undsättning från europeiska proletära stater, vilket är vårt enda medel till räddning, eller också förlisning.

Lenin ställde frågan på ett helt annat sätt: de borgerliga revolutionerna och de proletära bryter ut samtidigt; ingen hjälp från proletära stater i Europa, men inte desto mindre ett effektivt stöd från det internationella proletariatet, vår sak stöds också av koloniernas uppvaknande och rivaliteterna i Europa; ingen klassisk revolution och likväl inget nederlag, osv. Verkligheten visade sig mycket starkare än den ”permanent revolutionens” abstrakta schema.

Svagheter i Trotskijs politik beror på att han inte känner till verkligheten.

Genom att uppfatta alla etapper och alla särdrag i den revolutionära processen kunde Lenin och

⁷ Trotsky, *Resultat och framtidsutsikter*, kapitel 8 (något annorlunda översättning) – Red

vårt parti alltid finna det mest effektiva medlet i en given situation för att leda arbetarklassen och bönderna till segern. Vårt parti har följaktligen ingen anledning att föredra kamrat Trotskijs teori framför Lenins.

Den allmänna bedömningen av klasserna under vår revolutions förlopp

Här kommer vi in på vår revolutions etapper, undersökta ur klasskampens synvinkel och utifrån omsvängningen i klassförhållandena under revolutionens förlopp. Våra diskussioner berörde framför allt frågan om blocket av arbetare och bönder, förbundet mellan arbetarklassen och bönderna, proletariats ledande roll i detta förbund. Detta problem, som Lenin var den första att visa oss, är nu, åtta år efter revolutionen 1917, ställt inför oss i hela dess omfattning. Det har blivit axeln för bolsjevismens teori och dess praktik, den internationella revolutionens centrala problem. För oss bolsjeviker är den koloniala frågan, som kapitalismens öde hänger på, endast frågan om förbundet mellan det europeiska och amerikanska industriproletariatet och koloniernas bondemassor.

Dessa två frågor är naturligtvis inte identiska, det är emellertid sant att den koloniala frågan i sina sociala rötter är en bondefråga. Genom att arbetarklassen stödjer de koloniala bondeuppror som undergräver det kapitalistiska samhället försäkras den sig därmed en ledande roll i den koloniala bonderörelsen.

Frågan om förhållandet mellan proletariatet och de koloniala bondeskikten ställs också efter att arbetarklassen har erövrat makten. Den europeiska socialismen har ej erkänt eller försummat att ta hänsyn till den revolutionära betydelsen av den koloniala frågan. En del socialister, som var imperialismens medlöpare, var avogt inställda till rörelsen för koloniernas frigörelse. Andra förblev tysta. När kamrat Trotskij helt i linje med sin "europeiska" ideologi framhävde den asiatiska och bondska karaktären av det "efterblivna" proletariats ideologi (med det syftade han på bolsjevikerna) hade han en släng av socialdemokratins föraktfulla ton gentemot bonde- och kolonialfrågorna, även om han personligen ägnat en ganska stor uppmärksamhet åt de koloniala problemen.

Den "europeiska" uppskattningen av klassernas roll förklarar kamrat Trotskijs ståndpunkt, enligt vilken den ryska revolutionen är dömd till oundvikligt nederlag om den inte får stöd från europeiska stater där proletariatet gripit makten.

Enligt Trotskijs abstrakta schema är varje "icke klassisk" revolution dömd på förhand. Med klassisk proletär revolution menar han en revolution där proletariatet utgör den enda "folkliga" klassen. Med andra ord: det är bara i länder där böndernas roll är betydelselös som ideala revolutioner kan ske.

Denna uppfattning överensstämmer ingalunda med verkligheten. Ur världsekonomin synpunkt utgör det egentliga proletariatet en obetydlig minoritet av befolkningen. De största länderna består av tätbefolkade proletära "metropoler" och av kolossala bondekolonier. Den största delen av det ganska imperiet ligger i Afrika, huvuddelen av det engelska imperiet ligger i Asien. Vad skulle det engelska proletariatet göra efter att ha segrat om det inte hade de hinduiska och egyptiska böndernas sympati, om det inte stod i spetsen för koloniernas bondemassor?

Trotskij inser utan tvivel den enorma betydelsen av den koloniala frågan. Tyvärr ger hans teori om den permanenta revolutionen ingen adekvat uppskattning av böndernas roll.

Nu vet vi med absolut säkerhet hur vi bör förhålla oss till bönderna. Innan maktövertagandet bör arbetarklassen tillförsäkra sig böndernas medverkan i kampen mot kapitalisterna och godsägarna. Efter maktövertagandet bör proletariatet stödja sig på en avsevärd del av bondebefolkningen för att segra i inbördeskriget och befästa den proletära diktaturen.

Än sedan då? Kan man betrakta bönderna bara som kanonmat i kriget mot kapitalet och godsägarna? Nej. Efteråt måste proletariatet till varje pris upprätthålla ett vänskapligt förhållande till bönderna, som utgör majoriteten av befolkningen. Proletariatet har inget val. Det måste använda sig av bönderna när det bygger upp socialismen. Endast tunder den förutsättningen kan det behålla makten. Att ifrågasätta detta är att bortse ifrån de världsekonomiska förhållandena och de lagar som bestämmer dem.

Det behöver inte sägas att man måste tillämpa olika metoder allt efter omständigheterna för att kunna leda bönderna.

Det är nödvändigt att urskilja övergångarna, etapperna i den revolutionära processen. Härvidlag skrev Lenin under diskussionen i fackföreningsfrågan följande karaktäristiska rader:

Hela den proletära diktaturen är en övergångsperiod men nu har s a s vi en hel hög med nya övergångsperioder. Arméns demobilisering av armén, krigslutet, möjligheten av en betydligt långvarigare fredlig andhämtningspaus än tidigare, av en säkrare övergång från krigsfronten till arbetsfronten. Redan detta och enbart detta ändrar den proletariatsklassens förhållande till bondeklassen.⁸

Genom att hävda sin teori om den permanenta revolutionen har kamrat Trotskij visat att han varken förstått:

- 1) vår ståndpunkt gentemot bönderna,
- 2) eller de metoder proletariatet bör använda för att leda bönderna,
- 3) eller de olika faser som förhållandena mellan arbetarklassen och bönderna genomlöper under vår revolutions förlopp.

Detta framgår av följande avsnitt ur företalet till hans bok 1905:

För att tillförsäkra sig segern måste den proletära förtruppen så snart den kommit till makten angripa inte bara den feodala utan också den borgerliga äganderätten. Detta kommer att förorsaka konflikter, inte endast med alla grupperingar inom bourgeoisin utan också med de stora bondemassorna med vilkas hjälp proletariatet erövrat makten. I en situation med en arbetarregering i ett efterblivet land, där landsbygdsbefolkningen är i förkrossande majoritet, kommer de inneboende motsättningarna att försvinna i och med världsrevolutionen. När det segrande proletariatet i enlighet med den historiska nödvändigheten kommer att ha överskridit de snäva borgerliga och demokratiska gränserna för den ryska revolutionen måste det också överskrida de nationella gränserna för den ryska revolutionen, dvs. det måste göra den till världsrevolutionens förspel.

Det sista påståendet är riktigt. Men det är inte det väsentliga för Trotskij. Det väsentliga enligt honom är att det segrande ryska proletariatet ödesbundet och *oundvikligen måste* komma i konflikt med *bondebefolkningen* och att den proletära regeringen kommer att gå under i denna konflikt om det inte får stöd från europeiska stater där proletariatet tagit makten.

Med erfarenhet från den omtalade internationella rörelsen är det lätt att konstatera att Trotskij inte ger problemet en adekvat lösning.

Om konflikten mellan proletariatet och bönderna är oundviklig kommer den också att vara det efter proletariatets världsomfattande seger. Bönderna utgör den förkrossande majoriteten av jordklotets invånare. Om proletariatet inte hade några medel att utöva ett övervägande inflytande över denna majoritet skulle den internationella revolutionen gå under eller få uppskjutas (som Cunow⁹

⁸ Lenin, *Om fackföreningarna, om den nuvarande situationen och om kamrat Trotskij's misstag* (1920) – Red

⁹ Hänvisning till Heinrich Cunow (1862-1936), teoretiker från det tyska socialdemokratiska partiet, redaktör för *Die Neue Zeit* 1917-23 och författare till *Die Marxsche Geschichts, Gesellschafts und Staatstheorie* (Berlin 1920-21), som Bucharin kommenterar i kapitel 7 i *Den materialistiska historieuppfattningen*. – Red

säger) till dess att flertalet av planetens invånare består av proletära element.

Kamrat Trotskij fel består i att han uppfattar konflikten mellan proletariatet och bönderna som *oundviklig*. Denna konflikt är endast *möjlig*, den blir inte oundviklig förrän bönderna finner mer fördelar med en kapitalistisk regim än med den proletära. Det finns inget skäl att frukta en konflikt mellan de två arbetande klasserna om det segrande proletariatets parti framför allt sysselsätter sig med att cementera blocket mellan arbetare och bönder.

Vilka metoder bör vi använda för att pröva ett övervägande inflytande över bönderna? Lenin tillbakavisade kamrat Trotskij's ståndpunkt som gick ut på att proletariatet i likhet med bourgeoisin skulle kunna behärska bönderna tack vare deras brist på politisk medvetenhet och deras passivitet. Lenin betonade nödvändigheten av att engagera de breda bondemassorna i proletariatets historiska handling.

Trotskij visste inte hur han skulle bära sig åt, hur han skulle ”övertyga miljoner och tiotalsmiljoner bönder” för att använda Lenins ord ”om nödvändigheten av den historiska handling” som proletariatet företagit sig.

1905 förstod inte Trotskij att det var i den agrara revolutionen som skedets väsentliga uppgift låg. Inte heller mensjevikerna förstod det, vilket renderade dem bitande kritik från Lenin.

Ännu idag hävdar kamrat Trotskij att han på ett riktigt sätt uppskattade revolutionens drivkrafter och att han aldrig tänkte förbise bondebefolkningen eller underskatta den. I denna fråga skriver han bland annat följande:

Ett av älsklingsargumenten i vissa kretsar består i att — i synnerhet indirekt — antyda att jag ”underskattar” böndernas roll. Men man får leta förgäves efter en analys av denna fråga hos mina motståndare ... I mina skrifter från den tiden går det inte att finna det minsta försök att ”hoppa över” bönderna. (*Den nya kursen*)

Hur bedömde Lenin Trotskij's ståndpunkt? 1915, under kriget skrev han:

Trotskij's originella teori lånar från bolsjevikerna uppmaningen till proletariatet att gå till avgörande revolutionär kamp och erövra den politiska makten, och från mensjevikerna ”förnekandet” av böndernas roll.

Han konstaterade också att

I verkligheten hjälper Trotskij de liberala arbetarpolitikerna i Ryssland, som med ”förnekandet” av böndernas roll skyler över sin obenägenhet för att resa bönderna till revolution!¹⁰

I samma artikel gör Lenin en strålande analys av revolutionens etapper. Han visar proletariatet som kämpar för maktövertagandet, för republiken, för exproprieringen av storgodsens, i avsikt att få bönderna att stödja revolutionen och sätta alla revolutionära krafter i bondemassorna i rörelse, först för att befria det borgerliga Ryssland från den feodala imperialismen och störta godsägarnas makt, därefter för att gå vidare till den sociala revolutionen, vilken kommer att fullbordas i förening med det europeiska proletariatet.

Lenin anser att Trotskij's teori underskattar böndernas roll. Vi står inför två teorier: den ena betraktar bondebefolkningen som en allierad, den andra — som en fiende; den ena påstår att det är oundvikligt med en allvarlig konflikt mellan proletariatet och bönderna, den andra säger att vi kan undvika denna konflikt med en försiktig politik.

Kan man efter dessa uttalanden tvivla på att teorin om den ”permanenta revolutionen” utgör en

¹⁰ Lenin, *Om revolutionens två linjer* (november 1915). Red

”permanent” skiljaktighet mellan trotskismen och leninismen?

Vår revolutions etapper och kamrat Trotskijs teori

Låt oss gå över till den konkreta undersökningen av etapperna i vår revolution och av vårt partis och kamrat Trotskijs motsvarande ståndpunkter.

Vi börjar med analysen av händelserna 1905.

Bolsjevikerna betraktade revolutionen år 1905 som en borgerligt demokratisk revolution som hade till mål att störta storgodsägarna och deras regering, att expropriera storgodsen och överlåta dem till bönderna, att upprätta arbetarklassens och böndernas revolutionära diktatur. I detta skede av den revolutionära processen kunde denna diktatur ännu inte vara av socialistisk karaktär. Trotskij var inte överens med oss, han vidhöll att bolsjevismen hade reaktionära aspekter, som yttrade sig i dess önskan att samarbeta med bönderna.

I 1905 skrev han:

Nu föreslår man oss att än mer begränsa proletariats politiska handling genom att ställa samarbetet med bönderna som ”villkor”, vilket objektivt sett är anti-socialistiskt.

Kamrat Trotskij ansåg bolsjevismen vara reaktionär just därför att den ville få bönderna att delta i maktutövandet vid proletariats sida. Vad är bonden? Det är en småföretagare. Men ur socialismens synvinkel är småföretagsamheten en reaktionär kraft. Om ni bolsjeviker vill få bönderna att delta i regeringen driver ni en reaktionär politik!

Trotskij hävdade att bolsjevismen genom denna reaktionära politik kunde äventyra arbetarklassens seger. I en not som man finner nederst på en sida i den andra utgåvan av 1905 konstaterar han vänligt nog att denna möjlighet ej förverkligats eftersom ”bolsjevismen under kamrat Lenins ledning (visserligen inte utan inre stridigheter) företog en synnerligt viktig omprövning av sina idéer i denna fråga under våren 1917, d.v.s. före erövrandet av makten.”

Vi kommer senare att se hur löjligt det är att påstå att partiet under Lenins ledning skulle ha ändrat sin ståndpunkt under våren 1917.

Trotskij erkänner att man inte behövde frukta den fara för revolutionen som bolsjevismens ”reaktionära” bondepolitik utgjorde så länge Lenin levde, eftersom han ”under våren 1917” hade haft modet att av Trotskij lära sig vilket förfaringssätt som måste användas i revolutionens ”mest betydelsefulla fråga”. Nu när Lenin är död gäller det att finna en socialistisk garanti mot det ”antisocialistiska villkoret” (samarbetet med bönderna) som den gamla bolsjevismen ställt. Vilken är denna garanti? Det är mobiliseringen av ungdomen, den ”nya kursen” mot de tänkbara småborgerliga ”avvikelserna” hos det gamla bolsjevikiska gardet.

Härigenom inses att oppositionens kampanj mot det gamla gardet var fast förbundet med ”teorin om den permanenta revolutionen”.

1905 bekämpade Trotskij ”muzjiken”; han tillbakavisade bolsjevikernas slagord: ”Arbetarklassens och böndernas diktatur”. Hade han rätt? Vi svarar med Lenins ord:

Den agrara frågan är nu i Ryssland en nationell fråga.

Proletariats uppgift bestod då i att förmå bonden att resa sig mot den halvfeodala regimen, att dra in honom i kampen om jorden. Kamrat Trotskij betraktade situationen från en motsatt ståndpunkt. Han förstod inte de uppgifter historien hade ställt det revolutionära partiet inför. Varför slutade revolutionen 1905 i ett nederlag? På grund av att det saknades ett förbund/ mellan arbetarrörelsen och bonderörelsen. 1905 års revolution nådde sin höjdpunkt i städerna i december 1905, medan

dess eftertrupp, bonderörelsen inte skred till verket förrän 1907, när arbetarförtruppen redan krossats.

Vid den tidpunkten anklagade Trotskij oss för att vi ägnade alltför stor uppmärksamhet åt bönderna. Han bedrog sig i dubbel bemärkelse. Under hans ledning skulle revolutionen aldrig ha kunnat segra, för vad han än må säga så hoppade han över bondeetappen. Hans politik var i grunden felaktig, den bedömning han gjorde av de närvarande klasskrafterna motsvarade inte verkligheten. Med vilken rätt kan han härefter göra gällande att teorin om den permanenta revolutionen innehöll själva kärnan i bolsjevismen?

I fråga om denna etapp av revolutionen skrev Lenin: "Kamrat Trotskijs grundläggande fel är att han bortser från revolutionens borgerliga karaktär; att han inte klart kan föreställa sig övergången från denna revolution till den socialistiska revolutionen ... En koalition mellan proletariatet och bönderna "förutsätter ett tillstånd då antingen bönderna domineras av ett borgerligt parti eller det existerar ett mäktigt självständigt bondeparti". Det är naturligtvis fel både teoretiskt och erfarenhetsmässigt i den ryska revolutionens fall. En "klasskoalition" är inte avhängig existensen av ett mäktigt parti eller ens av partier i allmänhet. Man får inte blanda ihop klasserna och partierna ... Av den ryska revolutionens erfarenheter framgår det att en koalition mellan proletariatet och bönderna förverkligats tiotals eller hundratals gånger utan att det funnits ett mäktigt bondeparti.

1905 sade Trotskij att antingen kommer bönderna att vara bourgeoisins direkta agenter eller också kommer de att få sitt eget mäktiga och självständiga parti.

Slutsatsen var att det var omöjligt med en arbetarklassens och böndernas diktatur eftersom en synnerligen allvarlig konflikt skulle uppkomma mellan arbetarklassen och bönderna. Med ett ord var detta förnekandet av proletariatets ledande roll. Trotskij fruktade bönderna i ett skede då det var nödvändigt att tillkalla deras hjälp i kampen mot godsägarna. Trotskij fruktade den "klasskoalition" som ensam kunde säkerställa segern över tsarismen!

Det var en ståndpunkt fullständigt motsatt bolsjevismens. Om det ledande proletära partiet skulle ha intagit denna ståndpunkt skulle följden blivit revolutionens sammanbrott.

Låt oss gå över till den följande etappen i vår revolution, revolutionen i februari 1917 utan att sysselsätta oss med reaktionsperioden då kamrat Trotskij gjorde gemensam sak med mensjevikerna. Vilken bedömning av februarirevolutionen gjorde Lenin gällande bondefrågan, som skulle ha anslutit sig till teorin om den "permanent revolutionen"? Lenins tester om sovjetmakten, vilka kamrat Trotskij menar vara i sin igen anda, innehåller bland annat följande avsnitt:

Skulle vi inte riskera att falla in i en överdriven subjektivism och att ge vika för önskan att överskrida den borgerligt demokratiska revolutionen som ännu ej är fullbordad eftersom den ej tillgodosett böndernas krav, om vi försökte att omedelbart utlösa den socialistiska revolutionen? Genom att säga: "Ner med tsaren, arbetarregering!" skulle jag utsätta mig för denna fara.

Lenin visade på faran av att 1917 tillämpa de slagord som Trotskij formulerade 1905. Han visade att eftersom bönderna ännu inte hade slutfört den agrara revolutionen så hade vår revolution inte kommit in i ett skede då slagordet om den proletära diktaturen kunde betraktas som aktuellt. Uppgiften bestod i att använda böndernas revolutionära krafter för att förbereda vägen för den socialistiska revolutionen. Lenin bedömde situationen dialektiskt. Han konstaterade att de bolsjevikiska slagorden från 1905 i allmänhet visat sig vara riktiga men han betonade också det "särpräglade" i den nya situationen där proletariatets och böndernas diktatur "förverkligades på ett fullständigt säreget sätt", eftersom den samexisterade med en borgerlig regering.

Efter att ha framhävt den småborgerliga karaktären av de dåtida sovjeterna där huvuddelen bestod av bönder, rekommenderade Lenin att man skulle kringgå hindren och utforma framryckningen i

enlighet med en djupgående analys av de olika övergångsfaserna. Ur ekonomisk synvinkel bedömde Lenin läget på följande sätt:

Kan flertalet av bönderna kräva och fullfölja nationaliseringen av jorden? Ja. Är det redan den sociala revolutionen? Nej, det är ännu den borgerliga revolutionen eftersom nationaliseringen av jorden inte är oförenlig med kapitalismen, även om den är ett kännbart slag mot den privata äganderätten. Kan flertalet ryska bönder uttala sig för sammanslagning av bankerna och kräva att ett lokalkontor för den statliga banken upprättas på varje ort? Ja, eftersom detta krav innebär obestridda fördelar. T.o.m. anhängarna av det nationella försvaret skulle kunna gilla det eftersom denna åtgärd ökar Rysslands militära resurser. Kan man utan dröjsmål åstadkomma en sammanslagning av bankerna? Det är fullständigt möjligt. Är det en socialistisk åtgärd? Nej, det är ännu inte socialismen. Kan flertalet bönder uttala sig för nationaliseringen av sockerindustrin under arbetarnas och böndernas kontroll och för reducering av sockerpriserna? Ja. Är denna åtgärd möjlig ur ekonomisk synvinkel? Ja ...

Lägg märke till hur Lenin behandlar frågan. Han frågar sig ständigt vad bonden kommer att säga. Visar dessa citat att bolsjevikerna står på den ”permanent revolutionens” grund? Ingalunda. Lenin som klart urskiljde revolutionens olika etapper upprättar ett samband mellan arbetarklassen massorna. Harr betraktar inte bönderna a priori som arbetarklassens fiender utan som möjliga allierade, vilka då och då förorsakar arbetarklassen svårigheter men som den måste förstå att leda så att de blir medkämpar som ger ett avgörande bidrag till vår kamp för den socialistiska ekonomin. Lenin förklarade:

Jag säger inte: ”Ned med tsaren, leve arbetarregeringen!”, jag säger: vi har småborgerliga sovjetter. Jag säger inte: socialismen genast. Jag säger: den eller den åtgärden som innebär fördelar för bonden och som samtidigt utgör ett slag mot den privata äganderätten.

Läsaren värdesätter säkert detta genialiska sätt att gå från en etapp till en annan utan att någonsin bortse från särdragen i en given situation men ändå alltid finna den faktor som befordrar arbetarklassens handling.

När det gäller händelserna under oktoberrevolutionen är det framförallt två omständigheter som bör tas i beaktande: 1) den revolutionära regering som utgick med segern bestod av bolsjevikerna och vänster-socialrevolutionärer: 2) vi antog och genomförde SR-arnas agrara program medan bönderna hade skrämmts inför exproprieringen av godsegendomarna. I enlighet med sin politik att samarbeta med bönderna sade Lenin: ”Bönder, ni har utarbetat ett utmärkt program under SR-arnas ledning. Vi hjälper er att genomföra det.”

Vänster-SRarna var ännu inflytelserika på landsbygden. Vi tog in dem i regeringen utan protester från kamrat Trotskij, som inte andades ett ord om det ”antisocialistiska” i att samarbeta med bönderna. Genom att Vänster-SR-arnas program och ge dem plats i regeringen lyckades vi ställa miljoner bönder under proletariatets ledning.

Därefter började en ny fas. Revolutionen hejdade sig inte vid exproprieringen av storgodsens, i vilken storbönderna hade medverkat då de hade intresse av att krossa de feodala godsegendomarna. Den följande etappen medförde en klassdifferentiering på landsbygden, med en skärpning av konflikten mellan den lantliga bourgeoisin och fattigbondekommittéerna. Dessa kommittéers politik förorsakade en resning som organiserades av SR-arna. Storbönderna och en del av mellanbönderna avskilde sig från oss medan de fattiga och den andra delen av mellanbönderna stödde oss. Revolutionen hade förts vidare av den proletariatet mest närstående klassen.

Vår väg till arbetarklassens diktatur gick över olika etapper som följde på varandra. Vi ser nu de teoretiska skiljelinjer som finns mellan oss och kamrat Trotskij. För honom börjar den revolutionära processen med upprättandet av diktaturen. Han ser inte de olika etapper som revolutionen måste genomgå, och tar inte hänsyn till styrkeförhållandena i de olika givna situationerna. Han

erkänner inte att slagorden måste växla med händelserna. ”Det jag förutsåg hände” säger han. ”Jag hade alltså rätt.” Ett allvarligt misstag. Om vi hade inrättat vår taktik efter Trotskijs teori skulle vi inte uppnå arbetardiktaturen. Vi lyckades eftersom partiet följde Lenins direktiv. Och det är tack vare att vi är beslutna att hålla fast vid den väg Lenin drog upp, dvs. att dra med bönderna på arbetarklassens väg, som vi kommer att uppnå socialismen.

Vår revolutions särdrag

Vilka slutsatser kan man dra ur genomgången av Trotskijs teori? I kamrat Trotskijs *Oktoberrevolutionens lärdomar* finns bl.a. följande avsnitt:

Februarirevolutionen var en borgerlig revolution. Men som sådan kom den för sent, den kunde inte befastas. Söndersliten av fientliga motsättningar vilka plötsligt visade sig genom dubbelmakten (den provisoriska regeringen och sovjeterna, *Red*), måste den antingen direkt leda till den proletära revolutionen, vilket skedde, eller ge upphov till en regering av den borgerliga oligarkin, vilket skulle ha kastat Ryssland tillbaka i ett halvkolonialt tillstånd. Den period som februarirevolutionen inledde kunde alltså betraktas ur två synvinklar: som en period då den demokratiska revolutionen befastes och fullbordades, eller som en förberedelseperiod för den proletära revolutionen.

Lenin däremot, uttryckte sig på följande sätt i det tal han höll med anledning av fyraårsdagen av Sovjetrepubliken:

Både anarkisterna och de småborgerliga demokraterna (dvs mensjevnikerna och socialistrevolutionärerna som ryska representanter för denna internationella sociala typ) har kommit och kommer fortfarande med otroligt många virrigheter om förhållandet mellan den borgerligt demokratiska och den socialistiska (dvs den proletära) revolutionen... Vi har som ingen annan slutfört den borgerligt demokratiska revolutionen. Vi marscherar fullt målmedvetet, säkert och orubbligt framåt mot en socialistisk revolution i vetskap om att den inte är skild från den borgerligt demokratiska revolutionen av någon kinesisk mur, i vetskap om att endast kampen kommer att avgöra hur långt vi (sist och slutligen) kommer att rycka fram, vilken del av den omätligt stora uppgiften vi kommer att fullgöra, vilken del av våra segrar vi kommer att befasta åt oss...

Med vilken varsamhet formulerade inte Lenin sina idéer! Låt oss citera ännu ett avsnitt ur detta tal:

Ingen av alla sådana som Kautsky, Hilferding, Martov, Tjernov, Hillquit, Longuet, MacDonald, Turati och de andra hjältarna av ”2½”-marxismen [har] kunnat begripa detta förhållande mellan den borgerligt demokratiska och den proletärt socialistiska revolutionen. Den förra växer över i den senare. Den senare löser i förbigående den förras frågor. Den senare befastar den förras verk. Det är kampen och endast kampen som avgör hur långt den senare lyckas växa utöver den förra.¹¹

Vilken skillnad mellan de två uttryckssätten: Hos Trotskij gäller det antingen en borgerligt demokratisk revolution eller en socialistisk. För Lenin är frågan ställd på ett helt annorlunda sätt. De två etapperna, den borgerliga och den proletära revolutionens, kan inte skiljas från varandra. Den ryska revolutionens säregenhet består i att de två revolutionerna sammanfaller, där den andra framgår ur den första.

När dessa problem inte kan lösas med abstrakta schemata utan endast kan angripas med dialektiska metoder som svarar mot verkligheten, dvs. med Lenins strategi, så återstår det endast sterila fraser av den ”plan” som Trotskij händigt ställt upp.

Det tjänar ingenting till att kamrat Trotskij hävdar att han inte har underskattat bönderna och att han har tagit hänsyn till den revolutionära processens följd av etapper. Han bedrar sig grymt när han betraktar upprättandet av den proletära diktaturen i Ryssland som ett resultat av att bolsjevi-

¹¹ Lenin, *Till Oktoberrevolutionens fyraårsdag* (november 2021)

kerna antagit hans teori om den ”permanenta revolutionen”. Eftersom han alltjämt framhärdat i sina misstag är det bara naturligt att partiet svarar honom på ungefär följande sätt: Om man genom att ställa frågan om den permanenta revolutionen ställer hela frågan om böndernas roll i den nya förvandling som vårt land för närvarande genomgår, om man strävar efter att omgruppera partiet och ändra dess ideologi med utgångspunkt från teorin om den permanenta revolutionen — då vägrar vi att ge oss in på denna väg. Vi tänker inte förneka Lenins klara uppfattningar. Därför är det också nödvändigt att trotskismen ideologiskt likvideras. Som Lenin sade, är blocket mellan arbetare och bönder vår revolutions centrala fråga. Detta måste vi alltid ha för ögonen.

Så några ord om den allmänna bedömningen av vår revolution efter det att makten erövrats.

Lenin har också behandlat denna fråga. Vi har sett att Trotskij framhärdat i att anse den bedömning han gjorde 1905 av revolutionens drivkrafter som riktig. Likväl, om det vore så, skulle vårt samarbete med bönderna leda oss till undergång, vi skulle endast kunna hålla ut om det västerländska proletariet under tiden upprättade sin egen diktatur. Lenin menar att det är vår uppgift att ”leva i god sämja med bönderna”. Här tycks det oss finnas en djupgående teoretisk skiljelinje mellan de båda uppfattningarna. Den gör att vi förstår den inställning som oppositionen samlad runt Trotskij intog under den senaste diskussionen. Utifrån konstaterandet att världsrevolutionen bromsats upp drog oppositionen slutsatsen att en konflikt mellan proletariet och bönderna var oundviklig. Det är vi ingalunda övertygade om; tvärtom säger vi som Lenin att en försiktig politik, som vidmakthåller proletariets ledande roll, kommer att förskona oss från allvarliga konflikter med bönderna och tillförsäkra oss deras samarbete. Läget är inte hopplöst: låt oss bara försöka att inte begå några allvarliga felsteg visavi bönderna.

Enligt den boklärdade uppfattningen av den socialistiska revolutionen skulle denna efter att ha segrat förr eller senare bryta samman i de länder där majoriteten av befolkningen består av bönder. Denna uppfattning bekämpade Lenin med all kraft. Artikeln om Suchanovs bok *Anteckningar om Revolutionen*, som han skrev när han var sjuk och som är en verklig modell för revolutionär dialektik, innehåller en mästerlig kritik av denna åsikt. Vi kan inte motstå lusten att citera detta väsentliga avsnitt:

Socialdemokraterna säger sig alltid vara marxister, men de uppfattar marxismen på ett mycket pedantiskt sätt. De har inte fattat det väsentliga i marxismen, dess revolutionära dialektik. Inte heller har de fattat, eller ens lagt märke till Marx' anvisningar om nödvändigheten av att i en revolutionär situation ge prov på den största möjliga smidighet ... De har sett att kapitalismen och den borgerliga demokratin i Västeuropa hittills utvecklats i en viss allmän riktning, och då kan de inte föreställa sig att det kan inträffa undantag som, även om de ur världshistorisk synvinkel är obetydliga, avviker från det de vanligen betraktat som allmän regel.

I första hand gäller det här en revolution som följer på det första imperialistiska världskriget. Denna revolution måste nödvändigtvis ha en alldeles särpräglad karaktär.

Sedan kan de inte tänka sig att vissa faser i denna allmänna process kan anta ett speciellt utseende, antingen vad gäller formen eller ordningsföljden.

De har lärt sig klichén utantill: de objektiva ekonomiska villkoren för socialismen existerar inte hos oss.

Vad skall man göra om Ryssland i en speciell situation först dras in i det imperialistiska världskriget, om de latenta eller redan utbrutna revolutionerna i östern skapar omständigheter då vi kan upprätta en förening mellan ”böndernas krig” och arbetarrörelsen?

Vad skall man göra om en situation utan utväg, som tiodubblar arbetarnas och böndernas krafter, ger oss medel att på ett annat sätt än det är möjligt i Västeuropa gripa oss an verket att skapa grundläggande villkor för civilisationen? Skulle den allmänna tendensen i den världshistoriska processen förändras av detta?

Om socialismen kräver en viss kulturnivå (ingen kan säga vilken denna kulturnivå bör vara), varför skulle inte vi, efter att ha fört revolutionen till seger, kunna börja med att skapa de villkor som förbereder förverkligandet av denna kultur, så att vi kan förena oss med de andra folken genom att använda de medel som arbetarnas och böndernas makt och den sovjetiska regimen ger oss.¹²

Denna utläggning av Lenin är av en vacker djärvhet. Det är också ett vackert exempel på revolutionär dialektik.

Socialdemokraternas vulgära uppfattning av den socialistiska revolutionen går ut på att den proletära revolutionen endast kan hålla ut i industriellt utvecklade länder där arbetarklassen är numerärt stark. I denna artikel, som i viss bemärkelse ger en nyckel till hela hans politik, förklarar Lenin att denna regel är riktig i allmänhet men att det under vissa omständigheter skulle vara i grunden felaktigt att ta den på bokstaven. Lenins sätt att uttrycka sig är långt ifrån motstridigt marxismen. Det är till och med den mest ursprungliga och fullkomliga tillämpning av den revolutionärt marxistiska dialektiken.

Medan Lenin på detta sätt fördjupade innebörden i vår revolution föreställde sig Trotskij villkoren för den proletära revolutionens seger på samma sätt som de socialdemokratiska författarna. Ryssland har ett fåtaligt proletariat och en svagt utvecklad industri; följaktligen kommer inte det ryska proletariatet att få njuta segrans frukter länge. Lenin däremot säger att proletariatets nederlag inte är oundvikligt. Vi behöver bara få böndernas stöd och bevara det, samtidigt som vi steg för steg utvecklar vår industri. Alliansen med bönderna är oundgänglig för oss. Vi har bankerna och kontrollen över krediten. Med kooperativens hjälp kommer vi att lyckas förändra böndernas ideologi inom några decennier. Man måste gripa sig an uppgiften med försiktighet och stort tålamod. Fråga kamrat Trotskij om han ens gjort någon antydning om kooperativens roll, vilka Lenin i sina sista artiklar alltid ställde i förgrunden?

Några ord om det Västeuropeiska proletariatets hjälp. Enligt kamrat Trotskij kan vi bara komma ur återvändsgränden tack vare hjälp från stater i Västeuropa där proletariatet tagit makten. Men proletariatet har ännu inte segrat i Europa. Ger det oss inte ett värdefullt stöd likväl? Och har vi inte stöd från en annan kraft: de koloniala folken?

Kamrat Trotskijs fel är ständigt detsamma. Han betraktar problemen ur en formalistisk synvinkel. Han säger: antingen proletariatets seger i Västeuropa eller slutet för den ryska revolutionen; antingen stöd från Europas proletära stater eller intet stöd alls. I verkligheten sker det på ett helt annorlunda sätt. Vi har en serie av halva segrar, plus den koloniala rörelsen, plus den kris för kapitalismen som kriget förorsakat. Leninismen tar hänsyn till denna speciella bild av den internationella situationen och till de former som den internationella proletära hjälpen tar sig uttryck i, medan Trotskij begränsar sig till alltför abstrakta och snäva schemata för att kunna gripa och omfatta det rörliga och brokiga livet.

En centralkommitté som hade intagit Trotskijs ståndpunkt i bondefrågan skulle ha lett landet ”till avgrunden” och inlett en korporativ, halvmensjevikisk politik som skulle kallats: ”rent proletär”. Vi skulle ha förlorat kontakten med bönderna och hade framkallat en konflikt som kunde blivit ödesdiger för oss.

Kamrat Trotskij lade nyligen ånyo ut idéer som avspeglade en trotskistisk ideologi. Vårt parti kommer inte att kunna anta ståndpunkter som det i årtal bekämpat. Teorin om den permanenta revolutionen är inte likgiltig för oss. Vi kommer inte att upphöra att bekämpa den, ty vi vill bevara vårt partis politiska och ideologiska bas intakt. Vår revolution är ännu inte avslutad. Vi tänker inte

¹² Lenin, *Om vår revolution* (januari 1923). Bucharins version avviker en hel del från befintliga versioner av Lenins artikel, bl a utelämnar han en hel del avsnitt utan att markera detta. Men sakligt är innehållet OK. – Red

abdikera, men förr eller senare måste vi överlåta revolutionens öde i nya generationers händer. Vårt partis historia började inte och slutade inte i oktober 1917. Vårt parti har ännu tiotal år framför sig. För att skola den nya generation som skall fortsätta vår uppgift, måste vi dra fram de ”gamla” tvisterna eftersom de är av direkt betydelse för de aktuella problemen. Det är därför vi menar det vara vår uppgift att bevara partiet från alla försök till revidering av leninismen.

Lästips - Om permanenta revolutionen

Trotskij: [Resultat och framtidsutsikter](#) (1906), [Den permanenta revolutionen](#) (1929) och [Tre uppfattningar om den ryska revolutionen](#), (1939)

Pierre Frank: [Teorin om den permanenta revolutionen](#)

Richard B Day och Daniel Gaido: [Vittnen till den permanenta revolutionen](#) (texter av Lenin, Trotskij, Kautsky, Luxemburg m fl)

Hal Draper: [Karl Marx' revolutionsteori Band II](#). (kap. 7–10)